ह्युल्स ह्यो गुम्बाः सामूहिक आस्था, इतिहास र समर्पणको जीवित प्रतीक

लमजुङ जिल्लाको सदरमुकाम बेसीशहरमा अवस्थित ह्युल्स ह्यो गुम्बा केवल एक धार्मिक स्थल मात्र होइन, बौद्ध धर्मावलम्बीहरूको आस्था, एकता र सामूहिक प्रयासको महत्वपूर्ण प्रतीक हो। यसको स्थापना र विकासक्रमले स्थानीय समुदायको धार्मिक चेतना, सांस्कृतिक पहिचान र सामाजिक सहकार्यलाई स्पष्ट रूपमा प्रतिबिम्बित गर्दछ।

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र स्थापना यात्रा

ह्युल्स ह्यो गुम्बाको अवधारणा वि.सं. २०४४ सालमा प्रारम्भ भएको हो। लमजुङ जिल्लामा बौद्ध धर्मावलम्बीहरूका लागि एक पवित्र स्थलको आवश्यकता महसुस गर्दै स्वर्गीय कप. पञ्चखिर गुरूङ, कप. चन्द्र बहादुर गुरूङ र कप. रण बहादुर गुरूङ लगायतका व्यक्तित्वहरूको सक्रियतामा आर्थिक सहयोग संकलन सुरू गरिएको थियो। सामूहिक प्रयासको परिणामस्वरूप २०४५ साल भदौ ७ गते गुम्बा निर्माणका लागि जग्गा खरिद गरियो।

लगातारको आर्थिक, सामाजिक र संस्थागत सहयोगबाट २०५२ सालदेखि २०५३ सालसम्म

गुम्बा निर्माण सम्पन्न भयो। यसरी ह्युल्स ह्यो गुम्बा लमजुङ जिल्लाको महत्वपूर्ण बौद्ध धार्मिक केन्द्रका रूपमा स्थापित हुन सफल भयो। २०५१ सालमै जिल्ला प्रशासन कार्यालय लमजुङमा दर्ता भई औपचारिक संस्थागत स्वरूप प्राप्त गरेको यो गुम्बा २०५४ सालमा विधिवत् उद्घाटन गरिएको थियो।

यद्यपि, संस्थागत प्रक्रियामा केही चुनौतीहरू पनि आए। २०५३/०५४ सालमा नवीकरणमा ढिलाइ हुँदा संस्था खारेज भए पनि २०५५ सालमा पुनः "ह्युल्स ह्यो गुम्बा" नाममा दर्ता भई आफ्नो अस्तित्वलाई पुनर्स्थापित गरियो। त्यसपछि समाज कल्याण परिषद् र गुम्बा विकास समितिमा समेत दर्ता भई संस्थागत रूपमा अझ सुदृढ बन्यो।

उद्देश्य र दर्शन

ह्युल्स ह्यो गुम्बाको स्थापना केवल धार्मिक संरचना निर्माणमा सीमित छैन, यसको व्यापक उद्देश्यहरू छन्। बौद्ध धर्मको संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकास यसको प्रमुख लक्ष्य हो। साथै, विश्व शान्तिको स्थापना, धार्मिक सहिष्णुता प्रवर्द्धन तथा अनुयायीहरूको बौद्धिक, नैतिक र सांस्कृतिक उत्थानमा गुम्बाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ।

प्रत्येक वर्ष विश्व शान्ति पूजाको आयोजना गरी संसारभर दुःखमा रहेका प्राणीहरूको कल्याणको कामना गर्नु यसको विशेष पक्ष हो। यसले गुम्बालाई केवल स्थानीय मात्र नभई सार्वभौमिक मानवीय मूल्यसँग जोडेको देखिन्छ।

सहयोग र योगदानको गौरवशाली परम्परा

ह्युल्स ह्यो गुम्बाको निर्माण र विकासमा विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थाहरूको उल्लेखनीय योगदान रहेको छ। स्वदेश तथा विदेशमा बसोबास गर्ने समुदायका सदस्यहरूले ठूलो सहयोग गरेका छन्।

गुम्बा निर्माणमा मात्र नभई मूर्ति स्थापना, स्तूप निर्माण, मणिचक्र स्थापना, प्रवेशद्वार निर्माण लगायतका कार्यमा आर्थिक र भौतिक सहयोग प्रदान गरिएको छ।

विशेषतः बेसीशहर न.पा.-५, नाल्मा गाउँ, हाल बेसीशहर न.पा.-७, बैंकचोक निवासी ह्युल्स ह्यो गुम्बाका संस्थापक कप. श्री रण बहादुर गुरूङ तथा श्रीमती चिज माया गुरूङले विभिन्न समयमा उल्लेखनीय सहयोग गर्नुभएको छ। उहाँहरूले २०५९ सालमा रू. ४,५५,००० को लागतमा

गुम्बा माथि एक कोठासहित गजुर निर्माण गर्नुभएको थियो। त्यसैगरी रू. २८,००० मा हदक छोइखोर तथा धर्मचक्र निर्माण, रू. १६,००० मा गुम्बा परिसरमा रंगीन बत्ती जडान, रू. ५०,००० मा मूर्ति राख्ने स्थानको संरचना निर्माण, तथा रू. ७६,००० मा डोलमा तारा (तारा देवी) को मूर्ति स्थापना गर्नुभएको थियो। साथै, विभिन्न समयमा गरी रू. १,०५,३४५ बराबरको आर्थिक सहयोग पनि प्रदान गर्नुभएको छ।

यसैगरी, गुम्बाका प्रथम प्रमुख लामा गुरू स्व. गुरू नाम बहादुर गुरूङ पैगी लामा (कर्म रतेन) र उहाँको परिवारले पनि उल्लेखनीय योगदान गर्नुभएको छ। उहाँकै स्मृतिमा उहाँका छोरा-बुहारीहरू धिर बहादुर-चिन माया गुरूङ, मोहन बहादुर गुरूङ-दूधमाया गुरूङ तथा ओमन्द्र गुरूङ-अगम गुरूङले गुम्बा परिसरमा रू. ४,००,००० लागतमा छोप्तेन बुद्ध स्तूप निर्माण गरिदिनुभएको छ। साथै, गुम्बा व्यवस्थापनका लागि रू. १,००,००० नगद सहयोग पनि प्रदान गरिएको छ।

त्यसैगरी, रापासी घर भइ हाल बेलायतका बसोबास गर्नु हुने लामा गुरूका छोरी ज्वाइ तेज बहादुर गुरूङ र श्रीमती चिनमाया गुरूङले रू. १,४०,००० बराबरको भगवान महा बुद्ध धर्मकायको मूर्ति सहयोग गर्नुभएको छ। धिर बहादुर गुरूङको सक्रियतामा कोरियामा रहेका नेपाली समुदायबाट सहयोग संकलन गरी पद्मसम्भव वज्र गुरूको मूर्ति (रू. ७२,५००) र सम्भावकाय ल्होगी स्योरी चैरेसीको मूर्ति (रू. ७२,५००) स्थापना गरिएको छ।

त्यस्तै, सुश्री सानु माया गुरूङले आर्य अवलोकितेश्वरको मूर्ति (रू. ८६,०००) सहयोग गर्नुभएको छ भने स्व. श्रीमती चण्डी माया गुरूङको स्मृतिमा रू. ४,००,००० लागतमा घोडेच्योर मणिचक्र स्थापना गरिएको छ। बेलायत निवासी

ओमन्द्र गुरूङ र अगम गुरूङले रू. ५५,००० लागतमा प्रवेशद्वार परिसरमा कम्पाउन्ड निर्माण गरिदिनुभएको छ। यो त केही उदाहरणहरू मात्र हुन्, गुम्बाको निर्माण र विकासमा धेरै व्यक्ति तथा संस्थाहरूले सहयोग गर्नु भएको छ।

संस्थागत संरचना र नेतृत्व

गुम्बाको दिगो सञ्चालनका लागि २०५१ सालमा पहिलो व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको थियो। यस समितिमा विभिन्न गाउँ र समुदायका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो, जसले गुम्बालाई समावेशी र समुदायमुखी बनाएको छ।

त्यसैगरी, जग्गा खरिद उपसमिति र निर्माण समिति गठन गरी योजनाबद्ध रूपमा कार्य अघि बढाइएको थियो। यी समितिहरूले गुम्बा निर्माणलाई व्यवस्थित र सफल बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका थिए।

सांस्कृतिक निरन्तरता र समसामयिक सन्दर्भ

गुम्बा केवल धार्मिक क्रियाकलापको केन्द्र मात्र नभई सांस्कृतिक तथा ज्योतिषीय परम्पराको पनि वाहक हो। २०८२ सालको ल्होछारको अवसरमा जारी गरिएको ग्रहदशासम्बन्धी सूचनाले समुदायमा परम्परागत विश्वास र अभ्यासहरू अझै जीवित रहेको देखाउँछ।

गुरूङ सुदायले ल्हो भनिने विभिन्न वर्गका मानिसहरूको ग्रहदशाअनुसार पूजा, आयु अभिषेक र शान्ति कर्म गर्न सुझाव दिइनु, गुम्बाले आध्यात्मिक मार्गदर्शन प्रदान गर्ने संस्थाका रूपमा आफ्नो भूमिका निर्वाह गरिरहेको संकेत हो।

अन्त्यमा,

ह्युल्स ह्यो गुम्बा एक धार्मिक संरचना मात्र नभई समुदायको सामूहिक आस्था, इतिहास, संघर्ष र समर्पणको सशक्त उदाहरण हो। यसले बौद्ध धर्मको संरक्षण मात्र होइन, सामाजिक एकता, सांस्कृतिक निरन्तरता र मानवीय मूल्यहरूको प्रवर्द्धनमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ। आज यो गुम्बा लमजुङ जिल्लाको महत्वपूर्ण धार्मिक धरोहरका रूपमा मात्र नभई सामूहिक प्रयासले दीर्घकालीन सांस्कृतिक संस्था निर्माण गर्न सकिन्छ भन्ने प्रेरणादायी उदाहरणका रूपमा उभिएको छ।

ह्युल्स ह्यो गुम्बाको प्रथम व्यवस्थापन समितिको नामावली (**२०५१ साल बैशाख १ गते**)

क्र.सं.	पद, नाम थर तथा ठेगाना
१	अध्यक्ष, स्व. कप. पञ्चखिर गुरूङ-पुमा
२	उपाध्यक्ष, स्व. कप. चन्द्र बहादुर गुरूङ-मालिङ
३	सचिव, स्व. पदम बहादुर गुरूङ-सिउरूङ
४	कोषाध्यक्ष, श्री लिली जंग गुरूङ- हिलेटक्सार
५	सह-सचिव, कप. श्री रण बहादुर गुरूङ - नाल्मा
६	सदस्य, स्व. श्रीमती चण्डीमाया गुरूङ- रापसीं
७	सदस्य, सुश्री चन्द्र कुमारी गुरूङ - भुजुङ
८	सदस्य, स्व. रन जंग घले-मालिङ
९	सदस्य, स्व. श्री होम बहादुर गुरूङ-भाचोक
१०	सदस्य, श्री गोगन गुरूङ - घलेगाउँ
११	सदस्य, श्री हरि प्रसाद गुरूङ- नायूँ
१२	सदस्य, श्री हर्क जंग गुरूङ -विन्दा
१३	सदस्य, स्व. तुल राम गुरूङ - घनपोखरा
१४	सदस्य, स्व. सुव. प्रसाद गुरूङ- फुल्मो
१५	सदस्य, स्व. लामा गुरू नाम बहादुर गुरूङ- साम्रो
१६	सदस्य, श्री कमान सिं तामाङ- भुस्मे
१७	सदस्य, श्री गम बहादुर गुरूङ- बाँझखेत